

Reactie op het voornemen en participatieplan HSS Wijchen

Een gezamenlijke reactie vanuit regionale partijen

Op 16 juni 2025 hebben het ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG) en TenneT hun voornemen tot realisatie van een 380/150kV hoogspanningsstation in de Gemeente Wijchen gepubliceerd (HSS Wijchen)¹. In dit Voornemen en Participatieplan (VenP) staan de project procedure, de gehanteerde uitgangspunten, de zoekgebieden met locatie alternatieven en het Participatieplan gericht op de realisatie van het hoogspanningsstation beschreven.

Gemeente Wijchen, de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen (GMR) en Provincie Gelderland onderschrijven het belang van dit station voor de Nederlandse energievoorziening. Tegelijkertijd staan we als betrokken partijen voor een zorgvuldige inpassing van het HSS Wijchen waarbij wordt gestreefd naar maximale meerwaarde van het station voor het gebied waarin dit station wordt gerealiseerd en gebieds- en regiobelangen integraal worden meegenomen.

Wij hechten in het bijzonder belang aan participatie vanuit direct betrokkenen in het gebied; behoud van de kernkwaliteit van het landschap, natuur en cultureel erfgoed, behoud van een veilige, gezonde en aantrekkelijke leef- en recreatie omgeving en inpassing beredeneerd vanuit kansen en meerwaarde (en niet slechts compensatie voor eventuele planschade of landschappelijke inpassing) voor het gebied. Vanuit deze belangen hebben bovengenoemde partijen een gezamenlijke reactie opgesteld. Op enkele elementen is deze gezamenlijke reactie voorzien van organisatie specifieke onderdelen. Samen streven we hiermee naar een constructieve samenwerking in het vervolg van dit project.

We gaan in onze reactie in op:

1. Zoekgebied en locatie alternatieven
2. Samenhang regionale ontwikkelingen: gebiedsgerichte afweging gevraagd
3. Project procedure
4. Participatieplan

1. Zoekgebied en locatie alternatieven

Zoekgebied Wijchen v.s. meerwaarde voor het gebied

Het belangrijkste argument van het ministerie van KGG en initiatiefnemer TenneT voor de afbakening van het zoekgebied voor het nieuwe hoogspanningsstation tot Wijchen is het beperkte aantal nieuwe hoogspanningsmasten dat nodig is om het nieuwe station aan te kunnen sluiten op het bestaande 380kV net ten opzichte van realisatie van een hoogspanningsstation rond Oss. Om het station te verbinden met Oss wordt als apart project een ondergrondse 150kV verbinding tussen HSS Wijchen en Oss gerealiseerd.

¹ In het vervolg gebruiken we VenP als verwijzing naar dit Voornemen en Participatieplan.

Als gemeente Wijchen, GMR en Provincie Gelderland snappen wij de noodzaak van uitbreiding van het Nederlandse elektriciteitsnet. Ook wij ervaren lokaal en regionaal de uitdagingen van netcongestie. Tegelijkertijd constateren we dat HSS Wijchen zal voorzien in de energiebehoefte van Brabant. Regionale netbeheerder Liander heeft geen intentie om gebruik te maken van HSS Wijchen, omdat er al uitbreiding van het station in Druten en een nieuw station in Beuningen zijn voorzien. De realisatie van HSS Wijchen levert daarmee geen meerwaarde voor de lokale energievoorziening in Gelderland.

Als gemeente Wijchen, GMR en Provincie Gelderland willen we de komst van het HSS Wijchen realiseren met maximale meerwaarde voor het gebied en de lokale gemeenschap, waarbij we constateren dat deze meerwaarde nog niet in beeld is. Wij gaan daarom uit van concrete bijdragen van het ministerie van KGG en TenneT ten aanzien van het zoeken en realiseren van maximale meerwaarde voor dit gebied. Daarbij denken we naast meerwaarde voor de regionale energievoorziening bijv. aan impulsen voor versterking van het karakteristieke landschap; impulsen voor het regio arrangement 'Meer Landschap, meer stad' en NOVEX ontwikkelingen; compensatie en/of investeringen in andere ontwikkelingen in het gebied. Kortom, ter compensatie zien we graag maatregelen die meerwaarde bieden voor de gemeente en de provincie.

Locatie alternatieven: toelichting op overwegingen gevraagd

In het voornemen zijn drie locatie alternatieven opgenomen. De uitgangspunten voor deze keuze zijn (hard en minder hard) geformuleerd in het VenP. Als betrokken partijen in het gebied:

- Ontvangen we graag een onderbouwing van de totstandkoming van de 3 voorgestelde locatie alternatieven, inclusief de locatie alternatieven die zijn afgefallen met een toelichting op basis van welke uitgangspunten van TenneT deze zijn afgefallen.
- Verzoeken we om de voorgestelde locatie alternatieven in een ruimere context te bestuderen dan de aangegeven rechthoeken op afbeelding 3 in het VenP om met inzichten uit het gebiedsproces en de integrale effect analyse te komen tot een voorkeursvariant die goed inpasbaar is in het landschap.

De achtergrond van deze verzoeken is driedelig: Als regio verwachten we dat een aantal alternatieve locaties mogelijk gunstig uitkomen vanuit regionale belangen, maar waarschijnlijk aanpassingen in de door TenneT gebruikte uitgangspunten vragen. Nu al afbakenen van locatie alternatieven tot de in afbeelding 3 aangegeven rechthoeken doet geen recht aan het participatieproces en onderzoek dat nog moet plaatsvinden en suggereren dat de exacte locaties al vast staan. Tot slot hechten we belang aan een zorgvuldige en transparante afweging van alle locatie alternatieven.

2. Samenhang regionale ontwikkelingen: gebiedsgerichte aanpak gevraagd

De realisatie van het project HSS Wijchen vindt plaats in een context waarin vanuit gebied en regio allerlei belangen en (toekomstige) ontwikkelingen spelen. Keuzes beredeneerd vanuit het project beïnvloeden het bestaande landschap en mogelijkheden en onmogelijkheden voor ontwikkelingen in het gebied. En vice versa. Als betrokkenen in het gebied roepen wij op tot een integrale gebiedsgerichte aanpak van dit project. Dit betekent

dat we:

- TenneT en KGG verzoeken het project te benaderen vanuit de vraag: Hoe kan het HSS Wijchen bijdragen aan maximale meerwaarde voor het gebied?
- Oproepen tot integratie van gebiedsproces en project procedure om zo tot een volledig overzicht van ontwikkelingen / raakvlakken en gebiedsgerichte criteria, onderzoeksaanpak en ontwerp principes te komen.

Door deze gebiedsgerichte aanpak centraal te stellen in het project wordt het logisch om niet alleen project specifieke criteria te onderzoeken voor bijv. locatie keuze of planuitwerking, maar om ook de kansen / effecten op ontwikkelingen die met het project samenhangen zorgvuldig mee te wegen. Hieronder onderbouwen we het belang van deze oproep vanuit onze belangen in – en kennis over het gebied. In het hoofdstuk Participatieplan lichten we toe wat dit betekent voor onze rol en betrokkenheid in de project procedure.

Waarom deze oproep?

In het VenP worden al enkele raakvlakken met regionale ontwikkelingen genoemd. Vanuit gemeente Wijchen, GMR en Provincie Gelderland constateren we dat het genoemde overzicht van energie gerelateerde en overige raakvlakken niet compleet is. Daarnaast zijn de criteria en onderzoeksaanpak die worden gebruikt in de afweging van locaties niet concreet toegelicht in het VenP. Om tot een zorgvuldige gebiedsgerichte afweging van locatie alternatieven en daarna gebiedsgerichte planuitwerking te komen, is het voor ons van groot belang dat alle in het gebied relevante raakvlakken² worden meegewogen en dat de juiste criteria en onderzoeksaanpak wordt gebruikt voor deze weging.

Als betrokkenen in het gebied missen we bijvoorbeeld de volgende raakvlakken³:

- Ontwikkelingen en uitgangspunten regio arrangement Meer Landschap, Meer Stad.
- Raakvlak met de diverse groenblauwe dooradering initiatieven en de realisatie van de ecologische verbindingszone Heumen - Horssen (Groene Mantel)
- Raakvlak ontwikkeling recreatieve verbindingen (NOVEX-uitloopgebied)
- Raakvlak verdubbeling spoorbrug bij Ravenstein
- Overzicht potentiële nieuwe energie projecten/raakvlakken is incompleet. Zo wordt bijv. de samenhang met beoogde zoeklocaties voor wind genoemd, net als de ontwikkeling van een 380/150kV station Rivierenland of een 150kV station in de buurt van de kern Wijchen. Potentiële BESS ontwikkelingen, de ontwikkelingen rond diepe aanlanding voor wind op zee en een verkenning van nieuwe economische ontwikkelingen als gevolg van de aantrekkende werking van het hoogspanningsstation blijven buiten beschouwing, terwijl deze wel degelijk van invloed zijn in een gebiedsgerichte aanpak en daarmee integraal onderdeel van de locatie afwegingen zouden moeten zijn.

Criteria en onderzoeksaanpak In het VenP worden de categorieën milieu, techniek, kosten, toekomstbestendigheid en omgeving genoemd voor de integrale effect analyse. De criteria en onderzoeksaanpak (meetmethoden) die gebruikt gaan worden zijn niet concreet

² Raakvlak → Huidige of toekomstige ontwikkeling in het gebied die beïnvloed kunnen worden door het HSS Wijchen project.

³ Overzicht hier niet volledig, zie voorstel werkwijze gebiedsproces

toegelicht. Dit is wel van belang. Voor gemeente Wijchen, GMR en Provincie Gelderland is bijvoorbeeld van belang dat de volgende criteria worden meegewogen⁴:

- Effect op direct omwonenden en ondernemers in het gebied;
- Effect van het station op lokale netcongestie;
- De impact op de cultuurhistorische en landschappelijke kernkwaliteiten van het gebied;
- De impact op NOVEX afspraken zoals het recreatief raamwerk, het regioarrangement Meer Landschap Meer Stad en de groenblauw dooradering in het gebied zoals uitgewerkt in het gebiedsproces Groene Mantel
- De impact op ontwikkelingen in het NOVEX-uitloopgebied
- Effect op provinciaal beleid open landschap; waaronder bijv. Neerveldsche Broek en Schebbelaarsche Veld;
- De effecten van de benodigde aansluiting (aantal 380kV masten) van het station op het 380kV netwerk per zoeklocatie
- De impact op mobiliteit en toegangswegen, geluid en overige overlast tijdens de bouwfase

Als we in Wijchen eventuele toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen die gerelateerd zijn aan het te bouwen station erbij krijgen, dan vraagt dit per ontwikkeling een nieuw ruimtelijk proces met nieuwe uitgangspunten, ook voor compenserende maatregelen.

Samengevat: In een gebied waar planologisch afwegingen moeten worden gemaakt tussen o.a. ruimte voor economie, verstedelijking, natuur, recreatie, water, mobiliteit, landbouw en energie en waarbij de totale ruimtevrage groter is dan de beschikbare ruimte, is een integrale gebiedsgerichte aanpak op basis van door betrokkenen in het gebied gedragen criteria nodig om zo gebiedskennis en belangen zorgvuldig te kunnen afwegen en tot maximale meerwaarde voor het gebied te komen.

3. Project procedure

De volgende punten in onze reactie gaan in op de voorgestelde project procedure.

Voorstel voorkeurslocatie

Kunt u bevestigen dat een eventueel gelijktijdige publicatie van de resultaten uit de IEA en de publicatie van het voorstel voor de voorkeurslocatie (zie paragraaf 3.4 in VenP) slechts tegelijkertijd worden gepubliceerd na positief advies voor deze koppeling vanuit de regio?

Planuitwerking

We ontvangen als gebiedspartijen graag bevestiging op onze aanname dat de definitieve locatiecontouren nog ingevuld kunnen worden in deze stap van het project. Als gebiedspartijen adviseren we graag over landschappelijke inpassing met meerwaarde voor het gebied en dus definitieve locatiecontouren. We zien graag de resultaten van het onderzoek naar de bodemgesteldheid voor de ondergrondse leiding naar Oss en gaan er daarbij van uit dat de verbinding niet bovengronds komt, zoals reeds aangegeven door TenneT en het ministerie van KGG.

⁴ Overzicht niet volledig, zie voorstel werkwijze

MER-beoordeling

We roepen TenneT en het ministerie van KGG vooruitlopend op de MER-beoordeling in stap 5 van de project procedure ruim op tijd te starten met de MER-beoordelingsnotitie. We adviseren om de tussenresultaten van de IEA uit stap 2 te gebruiken om deze beoordelingsnotitie reeds eerder in de project procedure te starten, zodat tijdig geanticipeerd kan worden op een eventueel benodigde MER-plicht.

Formele inspraakmomenten

Kunt u toelichten wat het verschil is in de reactie op het VenP (formeel) en de reactie mogelijkheid op het voorkeursbesluit na stap 3 (6 weken na publicatie, gevolgd door participatieverslag met bundeling van reacties met beantwoording – VenP 3.4 en 3.7). Verheldering verhoogt de transparantie richting zowel bestuursorganen als inwoners en ondernemers in het gebied.

4. Participatieplan

In onze reactie op het Participatieplan 3 onderdelen:

- Oproep tot adviesrol partijen gebiedsproces
- Aanscherping rollen en communicatie in Participatieplan

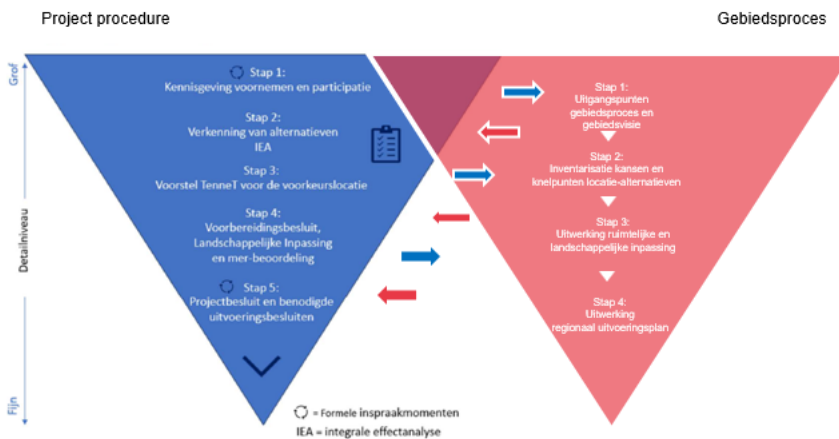
We gaan afzonderlijk op deze onderdelen in.

Oproep adviesrol partijen gebiedsproces

Voor ons als betrokkenen in het gebied is het van groot belang om de keuze voor een locatie voor het HSS Wijchen te maken op basis van een gebiedsgerichte afweging. Dit om belangen uit gebied en regio en de invloed van het station op huidige en toekomstige ontwikkelingen zorgvuldig mee te wegen in de beoordeling van voor- en nadelen per locatie. In eerdere hoofdstukken lichtten we toe waarom.

Om een gebiedsgerichte afweging mogelijk te maken, starten we een gebiedsproces met alle relevante betrokkenen⁵. Doel van dit gebiedsproces is om vanuit een gezamenlijke visie op het gebied gericht, tijdig, compleet en zorgvuldig relevante kennis en informatie vanuit het gebied aan te leveren. Figuur 1 toont hoe we voorzien dat dit gebiedsproces samenhangt met de project procedure van TenneT.

⁵ Directe betrokkenen in het zoekgebied bestaande uit bestuursorganen, vertegenwoordigers van inwoners, bedrijven en maatschappelijke partijen

Figuur 1 - Samenhang gebiedsproces en project procedure

Concreet verzoeken we om:

- 1) Vertegenwoordiging vanuit dit gebiedsproces te betrekken in de verschillende stappen in de project procedure;
- 2) De planning van het gebiedsproces te integreren in de planning van de project procedure;
- 3) Vanuit het gebiedsproces een zwaarwegende adviesrol in de project procedure te kunnen spelen waar het gaat over gebiedsgerichte afwegingen die project keuzes beïnvloeden.

Hieronder doen we een voorstel hoe deze samenhang er voor de verschillende stappen in de procedure uit kan zien. Dit voorstel werken we graag nader uit om tot optimale integratie en een afstemde planning van het voorgestelde gebiedsproces en de project procedure te komen.

Gebiedsproces en stappen project procedure:

- Bijdrage van TenneT en KGG aan het maximaliseren van meerwaarde van HSS Wijchen voor het gebied – onder meer via deelname TenneT en KGG aan het gebiedsproces en het mogelijk maken van gebiedsversterkende maatregelen.

Stap 2 – IEA

Hoewel we verwachten dat een aantal criteria voor een locatie afweging een standaard afwegingskader kent, zien we grote meerwaarde van een door in het gebied betrokken partijen gedragen beoordelingskader. Dit om een gebiedsgerichte afweging van locaties te kunnen borgen. Concreet geven we als regio graag:

- Advies vanuit gebiedsvertegenwoordiging bij vaststelling criteria en onderzoeksaanpak IEA
- Advies vanuit gebiedsvertegenwoordiging op (tussen)resultaten IEA voorafgaand aan publicatie

Stap 3 – Voorkeurslocatie

Om een gebiedsgerichte afweging van locatie alternatieven te borgen zien we als gebiedspartijen graag:

- Advies vanuit gebiedsproces bij weging criteria t.b.v. keuze voorkeurslocatie
- Constructieve bijdrage van TenneT en KGG aan maximaliseren van meerwaarde HSS Wijchen voor het gebied – via deelname TenneT en KGG aan gebiedsproces

Stap 4 – Planuitwerking

Om tot een planuitwerking te komen waar belangen van gebied en regio geborgd zijn, zien we graag:

- Advies gebiedsvertegenwoordiging bij ontwerpkeuzes en landelijke inpassing – voortkomend uit toetsing van het effect op regionale belangen als bijv. cultuurhistorische waarde en landschappelijke kernkwaliteiten
- Advies gebiedsvertegenwoordiging op concept projectbesluit voorafgaand aan besluitvorming minister en publicatie van dit besluit.

Aanscherping rollen en communicatie in Participatieplan

Vanuit onze verantwoordelijkheid richting inwoners en bedrijven in het gebied vinden wij het als gebiedspartijen van groot belang dat het participatieproces eerlijk, helder en proportioneel wordt ingericht. Dat betekent voor ons:

- Dat er geen verwachtingen worden gewekt die niet waargemaakt kunnen worden;
- Dat het voor inwoners duidelijk is welke ruimte er wél is om mee te denken en welke niet;
- Dat de communicatie begrijpelijk en toegankelijk is, ook voor mensen zonder voorkennis van energie-infrastructuur;
- Dat informatie tijdig en via passende kanalen beschikbaar komt.

We doen dan ook namens alle partijen de oproep om het Participatieplan op de volgende punten te verduidelijken of aan te vullen:

1. Maak in het plan expliciet wat de rol van participatie⁶ is per fase van het project – en ook wat deze niet is;
2. Zorg voor duidelijke communicatie naar inwoners over deze rolverdeling, om teleurstelling en wantrouwen te voorkomen;
3. Geef in het plan aan op welke momenten en in welke vormen meer actieve participatie mogelijk wordt in latere fasen, zoals landschappelijke inpassing of tijdens de uitvoering.

Specifiek vanuit gemeente Wijchen benadrukken we dat, hoewel Wijchen geen bevoegd gezag is, wij als gemeente wél de schakel zijn naar onze inwoners.

We verzoeken daarom:

- Om een adviserende rol richting TenneT en het Rijk over de Participatie-aanpak en -middelen, zodat we gezamenlijk kunnen bijdragen aan een zorgvuldig en eerlijk proces.

⁶ Met rol verwijzen we hierbij naar **de participatieladder**, voor het onderscheid tussen informerende rol; raadplegende/consulterende rol; adviserende rol; coproducerende rol of besluitvormende rol.

- Om het opstellen van een communicatiestrategie en bijbehorende communicatieplanning, inclusief adviserende rol van de gemeente bij de totstandkoming hiervan.
- Concreet verzoeken we om het participatieplan aan te passen door informatiebijeenkomsten voorafgaand of uiterlijk 1 week na publicatie van ter inzage liggende documenten te organiseren (ipv de voorgestelde uiterlijk 1 week voor afloop van de ter inzage legging). Dit biedt tijd voor toelichting en het biedt de omgeving tijd om zorgvuldig te reageren.